

У межах загального принципу застосування спрощених підходів ведення обліку малими підприємствами розроблено стандарт для малого та середнього бізнесу. П(С)БО 25 [3] має відмінність від МСФЗ для малих та середніх підприємств та неповною мірою відповідає директивам ЄС за цим напрямом. Після впровадження П(С)БО 25 у фахових колах сформувалось негативне ставлення до можливості реалізації малими підприємствами уніграфічної парадигми і формування фінансової звітності без ведення обліку на засадах подвійного запису (форма звітності МС). На наше переконання, серед малих підприємств є такі, для яких такий підхід є обґрунтованим, проте потребують уточнення критерії надання права застосування такого підходу. На наш погляд, цей підхід є прийнятним для сільськогосподарських підприємств, що є мікропідприємством та не використовує найману працю.

Аналіз облікової практики обстежених малих підприємств свідчить про невиваженість облікової політики та низький рівень інформаційного забезпечення управління. Так, у 90 % обстежених малих підприємств накази про облікову політику відсутні, не формалізовано рішення щодо застосування спрощеного плану рахунків. Рішення щодо застосування спрощеної системи оподаткування не ґрунтується на відповідних аналітичних процедурах. Більшість респондентів визнають аргументом щодо вибору спрощеної системи оподаткування, відсутність необхідності при веденні бухгалтерського обліку дотримання норм облікових стандартів та уникнення відповідальності за їх порушення при здійсненні фіскальних перевірок. За цих умов спрощений характер формування звітності відіграє позитивну роль, але нівеливається функція обліку як інформаційного забезпечення управління на всіх його рівнях.

Огляд літературних джерел щодо сутності та значення малих підприємств для країн із ринковою економікою дає підстави стверджувати, що в цьому секторі перспективну й значущу силу, розвиток якої сприятиме покращенню соціально-економічного стану в країні. Незважаючи на широке обговорення проблем малого підприємництва, існують розбіжності в поглядах науковців щодо класифікаційних ознак, а термінологія з цього питання залишається остаточно не визначеною на законодавчому рівні.

Дискусійним є питання застосування малих підприємств України МСФЗ для малих та середніх підприємств. Ми приєднуємось до погляду Іллі Тарана, який вважає, що ті підприємства, які хочуть застосовувати МСФЗ для малих та середніх підприємств добровільно замість П(С)БО, можуть зробити це в будь-який момент відповідно до чинного Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [4].

У межах реформування політичної системи в Україні спостерігається тенденція посилення до фіскального контролю діяльності суб'єктів малого підприємництва. У цьому зв'язку потребує уточнення класифікація малого підприємництва та прийняття рішень щодо фіскального контролю, що має ґрунтуватись на необхідності забезпечення умов його розвитку, який, безперечно, стосується обліку та оподаткування.

Список використаних джерел: 1. Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва 2017 рік: статистичний збірник. Київ: Державна служба статистики України, 2018. 343 с. 2. Кількість суб'єктів господарювання в Кіровоградському регіоні за видами економічної діяльності у 2017 році. *Сайт Головного управління статистики у Кіровоградській області*. URL: http://www.kr.ukrstat.gov.ua/?r=stat/2018/10/finans/stat_inf_rik_finansy18. 3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність»: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>. 4. Таран І. Реалії: «... я поки що не бачив ситуацій, де б місцеві особливості унеможлилювали застосування МСФЗ». *Практика МСФЗ*. 2019. № 9. URL: <https://ibuhgalter.net/material/818/16178>.

УДК 657

М. Г. Кірданов, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК (ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ)» ЗА ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Ключові слова: компетентнісний підхід, компетенція, дистанційна форма навчання, бухгалтерський облік.

Змістом вищої освіти є надання «систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних

цінностей, інших компетентностей..., що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти» [1].

Як видно, компетентнісний підхід визначено головним критерієм для оцінювання якості освітнього процесу в закладах вищої освіти і, відповідно, якості набутих знань за конкретними дисциплінами.

Сутністю компетентнісного підходу є неформальна сторона освітнього процесу (форми, методи навчання, кількість годин на дисципліну, зміст дисципліни), а досягнення визначених результатів навчання, що втілюються у здобутих компетенціях.

Компетенція має поєднати три складові:

1. Розуміння об'єкта навчання.
2. Вміння ефективно й оптимально застосовувати набуті знання про об'єкт у практичних ситуаціях.
3. Особистісні якості (переконання, цінності, мотивація, установка на самореалізацію).

Отже, компетентнісний підхід має забезпечити формування якісного фахівця, мотивованого на розширення і поглиблення як фахових знань, так і знань в інших галузях, з умінням критично мислити, орієнтованого на самореалізацію. Тобто сформувані «компетентного професіонала» [2].

Результатом компетентнісного підходу при вивченні дисципліни «Бухгалтерський облік (загальна теорія)» має бути розуміння студентом сутності базових облікових категорій і понять, методики відображення господарських операцій у системі бухгалтерського обліку від фіксації господарських операцій на бухгалтерських рахунках до складання форм фінансової звітності, уміння технічно відображати господарські операції в первинних документах та різних за призначенням облікових регістрах – хронологічних і систематичних, аналітичних і синтетичних, робити допоміжні розрахунки, усвідомлення логіки облікового процесу.

Чи досягаються зазначені результати за дистанційної форми навчання?

Бухгалтерський облік є прикладною дисципліною з великою кількістю об'ємних практичних завдань, які формують нерозривний логічний ланцюг. Для виконання цих завдань студентам потрібно дуже багато пояснень у режимі онлайн і «на пальцях» щодо порядку виконання завдання, методики відображення в бухгалтерському обліку тих чи інших об'єктів або господарських ситуацій, техніки заповнення облікових регістрів і первинних документів, розрахункових таблиць, складання форм звітності тощо. Також потребує постійних пояснень методичний і технічний взаємозв'язок між різними періодами (етапами) облікового процесу, синтетичним і аналітичним обліком, поточними й узагальненими даними бухгалтерського обліку.

Досвід дистанційного викладання дисципліни «Бухгалтерський облік (загальна теорія)» засвідчує, що за дистанційної форми навчання надання всіх видів пояснень щодо виконання завдання є дуже утрудненим, якщо взагалі можливим, у межах раціонального підходу. Оскільки для з'ясування великої кількості методичних і технічних питань студентам і викладачам або потрібно постійно домовлятися про регулярну синхронізацію часу для спілкування онлайн, або викладачам потрібно постійно відстежувати надходження запитів від студентів і максимально оперативно на них відповідати. У реальному житті ані перше, ані друге адекватно реалізувати не вдається.

Описана проблема призводить до двох наслідків:

1. Демотивація студентів.

Навіть студенти, які були мотивовані на опанування дисципліни на належному рівні, не одержуючи докладних коментарів та пояснень і, відповідно, не виконуючи завдань правильно, заплутуючись у них, втрачають інтерес до навчання.

2. Неякісне і несамотійне виконання завдань.

За відсутності онлайн-допомоги викладача і необхідності здати завдання для одержання балів ситуація логічно розв'язується так, що поточні практичні завдання виконуються несамотійно, неякісно, здаються на перевірку пізніше визначеного строку (на практиці викладач просто не встановлює обмеження строків здавання).

Неможливість регулярної синхронізації часу для спілкування онлайн також утруднює виконання контрольних модульних завдань, смислом яких є перевірка знань (навичок) упро-

довж визначеного короткого проміжку часу і розв'язання яких також потребує коротких пояснень або коментарів. Треба або відмовлятися від такої форми контролю, або розширяти часовий інтервал на виконання такого роду контролю, що нівелює його значення.

Зазначені проблеми свідчать про те, що використання цілковито дистанційної форми навчання не забезпечить реалізації компетентнісного підходу при вивченні бухгалтерського обліку (загальної теорії) і формування якісної основи для опанування наступних дисциплін облікового циклу: фінансового обліку, управлінського обліку, аудиту тощо.

Але можливості дистанційної форми можна корисно використати для оптимізації деяких завдань. Наприклад, у програмі, яка реалізує дистанційний підхід до навчання, доцільно викладати студентам лекції з коментарями і проблемними питаннями, презентації до визначених питань, практичні завдання із загальними коментарями щодо їх виконання, посилення на літературні джерела або самі джерела в електронному форматі, методичні матеріали щодо написання курсових робіт або виконання індивідуальних завдань, надавати консультації загального характеру тощо.

Таким чином, використання цілковито дистанційної форми навчання для опанування бухгалтерського обліку (загальної теорії) не сприяє реалізації компетентнісного підходу у вивченні основ бухгалтерського обліку – базової дисципліни в циклі облікових дисциплін, не закладає базису для формування компетентного професіонала-обліковця. Але можливим і доречним є використання можливостей дистанційної форми навчання для підвищення ефективності навчального процесу. Тому для реалізації компетентнісного підходу в опануванні бухгалтерського обліку оптимальним рішенням буде використання елементів дистанційної форми навчання на очній формі навчання.

Список використаних джерел: 1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII (зі змінами). 2. Клочек Г. Наука освіти. *Дзеркало тижня*. 2015. № 44-45. С. 12.

УДК 657

В. А. Лукин, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри учета и налогообложения
Харьковский учебно-научный институт ГБУЗ «Университет банковского дела», г. Харьков, Украина

КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ ОСНОВА ФИНАНСОВОЙ ОТЧЁТНОСТИ ДЛЯ УКРАИНЫ

Ключевые слова: концептуальная основа, принципы учёта, качественные характеристики, профессиональное суждение.

Согласно Закону Украины «О бухгалтерском учёте и финансовой отчётности в Украине» (далее Закон) Украина, начиная с 2012 года, перешла на международные стандарты учёта (МСФО). Известно, что в систему международных стандартов, кроме самих стандартов, включаются толкования, раскрывающие те или иные вопросы применения стандартов, и Концептуальная основа финансовой отчётности, которая официально не считается составляющей международных стандартов, но является её теоретической основой. На данный момент Совет по МСФО подготовил и опубликовал в 2018 году уже третью редакцию Концептуальной основы, однако в нашей стране она до сих пор официально не опубликована. На сайте Министерства финансов Украины размещена до сих пор её вторая редакция, опубликованная Советом по МСФО в 2010 году.

Новая редакция стала более объёмной, в ней появились новые термины; определения, данные ранее некоторым категориям, изменены. Изменения эти касаются определений активов и обязательств. Их определяют теперь не как будущие экономические выгоды, а как экономические ресурсы. Однако следует отметить, что некоторые из применяемых в Концептуальной основе терминов (причём основоположных), до сих пор в ней не определены. К ним можно отнести следующие: финансовый результат, принцип (допущение), профессиональное суждение, качественная характеристика (хотя в последней версии дано определение производных от качественной характеристики терминов «Качественная характеристика, повышающая полезность информации» и «Основополагающая качественная характеристика», но что такое сама качественная характеристика как исходная категория – так и не определено, хотя в предыдущей версии такое определение давалось).